

Universiteit
Leiden
The Netherlands

"Voor Twente komt de vijand uit het westen" Prof. Dr. U. Rosenthal over de bruikbaarheid van bestuurskundestudenten

Rijnja, R.; Hofblij, A.

Citation

Rijnja, R., & Hofblij, A. (1986). "Voor Twente komt de vijand uit het westen": Prof. Dr. U. Rosenthal over de bruikbaarheid van bestuurskundestudenten. *Bestuurskundige Berichten*, 1(1), 22-26. Retrieved from <http://hdl.handle.net/1887.1/item:3232995>

Version: Publisher's Version

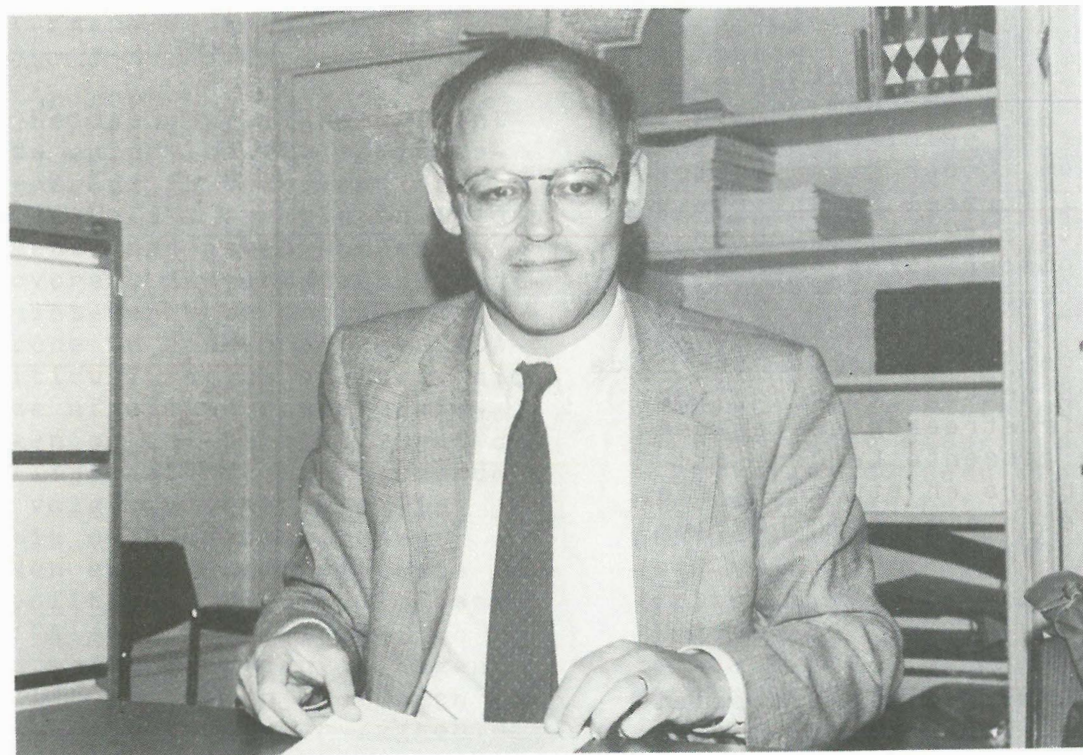
License: [Creative Commons CC BY-NC-ND 4.0 license](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

Downloaded from: <http://hdl.handle.net/1887.1/item:3232995>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

"VOOR TWENTE KOMT DE VIJAND UIT HET WESTEN"

prof. dr. U. Rosenthal over de bruikbaarheid van bestuurskundestudenten

Het komende studiejaar vertrekt een aantal Leidse bestuurskundestudenten naar Rotterdam (part-time?) en komen Rotterdammers naar Leiden, in verband met de keuze van de studievarianten.

Tijd voor een 'geluid uit Rotterdam'.

Aan het woord is prof. dr. U. Rosenthal, voorzitter van de Rotterdamse poot van de interuniversitaire vakgroep.

door Rogier Rijnja
Albert Hofblij

"Eigenlijk zitten we in Rotterdam met dezelfde voor de hand liggende problemen als in Leiden. In beide steden is een nieuwe opleiding binnengekomen in een faculteit die

in moeilijkheden verkeert. Verder is het altijd zo dat als er een nieuweling binnenkomt die het erg goed doet, dit wat problemen oproept.

Als je vraagt naar de plaats van bestuurskunde in Rotterdam, respectievelijk in Leiden, dan gaat het om veel meer dan alleen

de faculteit. Dan gaat het om een instelling. In Leiden een grote instelling, in Rotterdam wordt hij door de EUR als een wat kleinere instelling beschouwd, maar hij is nog altijd groot genoeg. En dan kom ik bij de filosofie die van Braam en ik hanteren: 'Maak in je bestuurskundeopleiding gebruik van de kracht die je in de totale instellingen gezamenlijk hebt'. In Leiden ligt die kracht met name bij de Sociale Faculteit, maar ook bij de juridische. In Rotterdam hebben we de grootste faculteit voor economische wetenschappen. Geleidelijk aan heeft het zich in Rotterdam ontwikkeld tot een mengeling, waarbij er niet alleen gekeken wordt naar wat er in de economische sfeer voorradig is, maar ook bij bedrijfskunde. Met deze gegevens hebben we het wat verkaveld en hebben we de varianten verdeeld."

- Zouden 'potentiële' bestuurskundigen vooraf moeten kiezen voor Rotterdam of Leiden?

"Als het aan mij ligt, moet het op een gegeven moment zo zijn dat studenten die bestuurskunde willen studeren aan de gemeenschappelijke studierichting Rotterdam/Leiden, zich vergewissen van de mogelijkheden die er in beide steden zijn. Een student die het eerste jaar binnenkomt en die van zichzelf al weet dat hij financieel-economisch specialist wil worden, zou ik met klem aanraden in Rotterdam te gaan studeren. Dat geldt ook voor hen die sterk geporteerd zijn voor de politicologische kanten van het openbaar bestuur. Studenten die graag de sociologische kant opwillen, bijvoorbeeld ontwikkelings-samenwerking, of die sterk geporteerd zijn voor de juridische invalshoek in de bestuurskunde, adviseer ik om naar Leiden te gaan. Ik denk dat het verstandig zou zijn voor studenten om los te komen van een al te rigide voorkeur voor een stad met of zonder grachten en gewoon te zeggen: 'potver-

dorie, ik ga bestuurskunde studeren, wat wil ik daarmee, ik wil die kant op. Dan schrijf ik mij van meet af aan in Leiden of Rotterdam in.'

- De realiteit is anders...

Dat Leiden aanspreekt voor mensen uit Benoordenhout en Mariahoeve, is bekend. Ik heb er zelf mijn jeugd door gebracht en toen was het al zo. Rotterdam spreekt aan op twee punten. Ten eerste vanwege de bereikbaarheid voor mensen die wonen in een ander stuk van de randstad, c.q. Brabant. In de tweede plaats spreekt het studenten aan die economisch *angehaupt*. Kijk, een aantal jaren geleden moesten we voorlichten en informeren naar potentiële studenten vanuit een blanco opdracht. Deze weken krijgt de precieze invulling van de varianten haar definitieve beslag. We kunnen nu hele gerichte informatie leveren. Over een paar jaar kunnen we tegen nuldejaars zeggen waar de studenten uit respectievelijk Rotterdam en Leiden terecht zijn gekomen. Overigens krijgen alle studenten een doctoraalbul waarop zowel Leiden als Rotterdam vermeld staan.

Maar we moeten niet voorbijgaan aan een heel belangrijk punt en dat is dat wij niet voor niets het hoofdvak bestuurskunde tot en met het vierde jaar nagenoeg identiek opbouwen in Rotterdam en Leiden. Met 'sporen' en 'verkassen' zal het dan ook wel meevallen. Een Leidse student die kiest om de economische variant te gaan doen, kan heel goed in Leiden het hoofdvak blijven volgen als hij daar zijn vriendjes, vriendinnetjes en kroegen heeft zitten.

- Hoe hecht is de samenwerking Rotterdam/Leiden in het licht van de groeiende concurrentieslag tussen universiteiten?

Met die concurrentieslag hebben wij niets te maken. Bestuurskunde Rotterdam/Leiden adverteren geza-

menlijk. Verder heeft zo'n samenwerking alleen goede kanten. In Nederland zijn de zaken ongelooflijk dichtgegroeid. Men is vaak vreselijk *parochiaal* bezig. Nederland is niet Amerika, waar elke kern afzonderlijk groot is. Het zijn hier allemaal kleine clubjes van 10 à 15 mensen die denken de wijsheid in pacht te hebben. Zo'n samenwerking is een verademing in de Nederlandse academische wereld. Het levert een beter product op als mensen uit verschillende wetenschappelijke culturen elkaar treffen en er met elkaar wat van maken. Men stimuleert elkaar. Daarom is de samenwerking Rotterdam/Leiden meer dan 'van de nood een deugd maken'. Het zou meer moeten gebeuren.

- *Uit publicaties maken wij op dat met name te Twentse bestuurskundeopleiding nogal wat commentaar heeft op de bestuurskundeopleiding van Rotterdam/Leiden. Hoe reageert U daarop?*

Voor Twente komt de vijand uit het westen. Van Braam en ik hebben in het voorbereidingsrapport bestuurskunde Rotterdam/Leiden op een kernachtige manier - wij hebben niet zoveel woorden nodig voor al dit soort dingen - aangegeven waar het om gaat. In Twente zegt men dat mensen die het openbaar bestuur gaan besturen x uur economie, x uur politicologie, x uur recht en x uur sociologie nodig hebben en dat dit dan betekent dat ze bestuurskunde hebben gestudeerd. Ik vind dat *notoire nonsens*, want voor het ene probleem van het openbaar bestuur heb je veel recht nodig, voor het andere veel economie etc. Voor het ene probleem heb je confrontatie tussen disciplines nodig, voor het andere synthese. Tot zover de inhoudelijke kant. Het tweede punt is: 'voor Twente kan je inderdaad zeggen dat de vijand uit het westen komt, want als je het westen een beetje ruim neemt en dus ook gaat kijken hoe de trendsetters voor de bestuurs-

kunde in Amerika en Engeland hun programma's hebben opgezet, ook bijvoorbeeld in Bloomington, op het ogenblik nummer drie in Amerika voor Public Administration, na Syracuse en Harvard, maar vóór Yale, Princeton en Berkeley en zo. Daar is Public Administration *as such* een basisdiscipline binnen de bestuurskundeopleiding. Binnen de grenzen kan je een vergelijking trekken met bedrijfskunde, bijvoorbeeld in Rotterdam. Als je in zoveel jaar niet in staat bent een vak te ontwikkelen waarin je nota bene afstudeert, dan ben je fout bezig. Zegt men - in de Nederlandse situatie - dat het vak bestuurskunde niet bestaat, dan vraag ik me af wat al die hoogleraren bestuurskunde in Rotterdam en Leiden, maar ook in Tilburg, Nijmegen, Groningen en Amsterdam voor vreemde dingen aan het doen zijn.

Einde jaren zeventig heb ik een vrij stevige polemiek met Hoogerwerf gehad. Op verzoek van niet de geringste in Nederland ga ik die polemiek hervatten in de zomermaanden met een groot stuk over de Twentse bestuurskunde en vooral het falen van het Twentse bestuurskundige onderzoek. Waar het omgaat is dat pogingen in andere landen, die met dezelfde (Twentse) conceptie zijn gedaan, inmiddels weer zijn teruggefloten. Ik zou wel eens willen weten waarom Hoogerwerf de discussie uit de weg is gegaan over het falen van precies dezelfde soort opleiding als hij heeft opgezet, in Duitsland en op een aantal andere plaatsen. Laat hij maar eens vertellen waar dhr. Timmermann ongelijk heeft gehad in 'Politische Vierteljahresschrift' van 1982*, waarin hij in een artikel over het programma van Konstanz heeft laten weten dat het daar niet lukt.

- *Allereerst past hier nu een omschrijving van het vak bestuurskunde.*

"Het is een discipline, die zich bij uitsluiting van een ander object van studie bezig houdt met de inrichting en werking van het openbaar bestuur. *As simple as that*. Het is discipline in ontwikkeling - maar welke discipline is dat niet-, waarbij je in het begin te maken hebt met allerlei losse partikeltjes vanuit andere wetenschappen. Dat is het multidisciplinaire. Daarna krijg je de interdisciplinaire fase waarin je die zaken gaat koppelen. Ten slotte gaat dat intergreren tot een pakket van bestuurskundige kennis en dan heb je een vak met een eigen object en voor een deel een eigen beoordeling van de voor- en nadelen van verschillende methoden van onderzoek. Waarmee ik niet zeg dat ieder vak zijn eigen methoden van onderzoek heeft. De bestuurskunde zal voor een deel aansluiten bij de methoden van sociaal-wetenschappelijk onderzoek; voor een ander deel bij dat van de meer toepassingsgerichte opleidingen (bijv. bedrijfskunde).

- *U zult toch wel eens van mening verschillen met van Braam over de invulling van het vak bestuurskunde. Leidt dat niet tot fricties?*

"Daar kan ik een zeer politiek-bestuurlijk antwoord op geven: over een paar weken is ons gehele studieprogramma voor het curriculum zo ongeveer klaar. Op dit moment is de modulaire structuur voor de vier jaren al helemaal gereed, maar daarnaast: Een universiteit voedt mensen op tot kritische zin. Ook bij bestuurskunde Toepassingsgericht, praktijkgericht, maar het is een wetenschappelijke opleiding en dat vergt dat studenten op een gegeven moment in staat zijn om verschillende zinswijzen op de optimale bestudering van het openbaar bestuur te vatten. Wat mijn grote probleem nou juist met de Twentse opleiding is, is dat daar een bepaalde manier van denken wordt geïntroduceerd binnen de zogeheten opleiding be-

stuurkunde die studenten weerhoudt van een kritisch oog op bestuurlijke vraagstukken. Daar wordt heilig verklaard de zogeheten rationele besluitvormingsmethode. Je kunt wel blijven zoeken naar die ene rationele en beste oplossing, maar dan blijf je zoeken. Dan zitten mensen die een beslissing willen nemen alsmaar op die beslissing zitten te wachten. Ik ben overtuigd aanhanger van de hele denktrend van Simon en zijn theorie van bevredigende oplossingen (satisficing).

Verder wordt in Twente heilig verklaard de effectiviteitsstudie ten aanzien van het openbaar bestuur. Alsof er geen andere zaken in het openbaar bestuur aan de orde zijn. Dat zet studenten op een heilloos pad.

De praktijk wijst uit, dan wel zal uitwijzen, dat dat soort mensen voor het openbaar bestuur maar een betrekkelijke gebruikswaarde hebben.

Ik ga discussie niet uit de weg, noch met Twente, noch met van Braam. Die discussies voeren van Braam en ik ook, maar tot noch toe zijn we steeds op een bepaalde lijn uitgekomen.

- *U heeft nogal wat kritiek geleverd op het huidige amtenarencorps. Wat voor mensen wilt U straks afleveren? Denkt U ze bijvoorbeeld 'crisisbestendig' te maken?*

"Wat betreft dat laatste, hier gaan we inderdaad wat aan doen. Nu al leren we rechtenstudenten binnen een van de keuze-elementen van het vak bestuurskunde om te gaan met situaties van tijdsdruk, simulaties en dat soort dingen. Dat kun je studenten leren. Ik heb ook zeer aande vaardighedencolleges. Voor het D11 hebben we bijvoorbeeld twee vaardighedenmodulen staan: over onderhandelen en vergaderen en over beslissen. Hoe zit het met de crisisbestendigheid van amtenaren? Ik vindt dat mensen die het openbaar bestuur ingaan en waarvan je hoopt

dat ze toch de basisopleiding meekrijgen om later omhoog te kunnen toegerust moet zijn c.q. zodanig gevormd moet worden dat ze later niet alleen het routineerk van 9 tot 5 aan zullen kunnen, maar het ook aankunnen als het eens wat spannender wordt.

Overheidsfunctionarissen moeten er met een bepaalde oriëntatie zitten. Ze moeten er niet alleen zitten om tandpasta te verkopen tegen een zo groot mogelijke winst. Helaas lijkt het door al het gedonder over amtenarensalarissen net of amtenaren ook alleen maar lieden zijn die zich op de markt begeven en zoveel mogelijk poen willen hebben.

Het woord Algemeen Belang mag nauwelijks meer in je mond nemen vandaag de dag. Maar toch, het zijn zaken waarin de overheid in een bepaald opzicht verschilt van de particuliere sector.

Daartoe behoort ook dat de overheid bepaalde taken heeft juist in vaak moeilijke omstandigheden en

dan moeten er mensen zitten, die de moeilijke omstandigheden aankunnen.

*-Tot slot, de Ideale Ambtenaar;
Hoe ziet die eruit ?*

"Een paar dingen voor de vuist weg: *conceptueel inzicht*, d.w.z. het vermogen om problemen te kunnen signaleren en daarvan een diagnose te stellen; *probleemoplossend vermogen, managementkwaliteiten*, d.w.z. 'getting things done' binnen het openbaar bestuur en daarbuiten; daarvan een afgeleide: een goed gevoel voor de verwevenheid van intern en extern management; mensen kunnen motiveren: vitaal, essentieel; het vermogen te kunnen organiseren. Naar buiten toe: goed gevoel voor externe verhoudingen, mogelijkheden en haalbaarheden; *public service-oriëntatie*: beseffen dat je er om meer zit dan alleen om puur commercieel rendement.

* NOOT: J.J. Hesse, Politische
Vierteljahersschrift, Sonderheft
13/1982, p 456 e.v.

OPROEP !

De B.I.L. roept belangstellenden voor een bestuursfunctie op. Geïnteresseerden kunnen contact opnemen met Rogier Rijnja, tel.: 070 - 600184.